

Opgave 3 Kleurwaarneming en de buitenwereld

13 maximumscore 3

Een goed antwoord bevat de volgende elementen:

- een uitleg dat in tekst 6 het metafysisch scepticisme herkenbaar is: twijfel aan de wijze van bestaan van kleuren in de buitenwereld 1
- een uitleg dat in tekst 6 het epistemologisch scepticisme herkenbaar is: twijfel aan kennis van kleuren in de buitenwereld 1
- een uitleg dat in tekst 6 het conceptueel scepticisme herkenbaar is: twijfel of ervaringsinhoud kan worden gedeeld 1

voorbeeld van een goed antwoord:

- In tekst 6 wordt gevraagd wat de echte kleur van de vlag is en of kleuren zelf veranderen als we de voorwerpen in de omgeving verplaatsen. Metafysisch scepticisme gaat over de vraag of er onafhankelijk van ons objecten in een wereld buiten ons bestaan. De vragen in tekst 6 gaan over of er kleuren in de buitenwereld bestaan, en sluiten wat dat betreft aan bij het metafysisch scepticisme 1
- In tekst 6 wordt getwijfeld aan de overtuiging dat de hemel blauw is. Epistemologisch scepticisme gaat over de vraag of we ware kennis van de wereld buiten ons kunnen hebben, zoals de vraag in tekst 6 of we de zekere overtuiging kunnen hebben dat de hemel blauw is 1
- In tekst 6 wordt aangegeven dat vogels de kleur van de hemel mogelijk anders zien dan wij. Conceptueel scepticisme gaat over de vraag of gedachte-inhouden gedeeld kunnen worden. Het is voor ons niet mogelijk om te achterhalen of deze vogels de kleur hetzelfde beleven als wij. Daarom is in deze tekst conceptueel scepticisme herkenbaar 1

14 maximumscore 2

Een goed antwoord bevat de volgende elementen:

- een uitleg aan de hand van Lockes onderscheid tussen primaire en secundaire kwaliteiten dat kleurwaarneming het bestaan van een onafhankelijk buitenwereld niet kan bevestigen: kleuren zijn secundaire kwaliteiten, behoren dus aan de waarnemer, terwijl primaire kwaliteiten behoren aan het object zelf 1
- een uitleg aan de hand van Berkeleys kritiek op Locke dat kleurwaarneming het bestaan van een onafhankelijke buitenwereld niet kan bevestigen: Berkeley verwierpt het onderscheid tussen primaire en secundaire kwaliteiten en iets bestaat alleen als het wordt waargenomen 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

voorbeeld van een goed antwoord:

- Volgens het indirect realisme van Locke is de waarneming van een kleur de waarneming van een secundaire kwaliteit, dat wil zeggen van een subjectieve kwaliteit. Meerdere waarnemingen door verschillende zintuigen van primaire kwaliteiten als vorm en grootte, die objectief zijn, kunnen het bestaan van een onafhankelijke buitenwereld volgens Locke bevestigen. Maar secundaire kwaliteiten, zoals kleuren, bestaan volgens Locke alleen in onze geest en kunnen dus het bestaan van een onafhankelijke buitenwereld niet bevestigen 1
- Volgens het subjectief idealisme van Berkeley kun je geen onderscheid maken tussen primaire en secundaire kwaliteiten omdat deze altijd tegelijk voorkomen. Uiteindelijk zijn daarom alle kwaliteiten secundair te noemen. Objecten bestaan volgens Berkeley altijd alleen maar in de waarneming en voor zover ze worden waargenomen. Dus volgens Berkeley bestaan kleuren wel als ze worden waargenomen, maar zijn ze daarmee nog geen bevestiging van het bestaan van een buitenwereld die onafhankelijk van waarnemers zou bestaan 1

15 maximumscore 3

Een goed antwoord bevat de volgende elementen:

- een uitleg met het voorbeeld uit tekst 7 van het verschil tussen naïef realisme en wetenschappelijk realisme: menselijke waarneming levert goede inschatting terwijl meting van golflengte verschil in kleur van vakjes A en B als inkleuring ziet 1
- een argument met tekst 7 voor Reids gebruik van 'gezond verstand': schaakbord blijkt met gezond verstand de beste interpretatie te zijn 1
- een argument met tekst 7 tegen Reids gebruik van 'gezond verstand': met gezond verstand zijn vakjes A en B verschillend gekleurd terwijl metingen aantonen dat ze dezelfde golflengte hebben 1

voorbeeld van een goed antwoord:

- Volgens tekst 7 maakt de menselijke waarneming, net als volgens naïef realisten, een goede inschatting van de afbeelding en geeft zij de werkelijkheid adequaat weer. Volgens wetenschappelijk realisten moeten primaire en secundaire eigenschappen worden onderscheiden en is waargenomen kleur eigenlijk 'inkleuring'. Volgens tekst 7 tonen metingen aan dat de kleuren van vakje A en vakje B dezelfde golflengte hebben maar als verschillende kleur worden waargenomen 1
- Volgens Reid kan vanuit gezond verstand worden gesteld dat onze waarnemingen een directe en adequate weergave van de werkelijkheid zijn. De afbeelding van het schaakbord blijkt met gezond verstand de beste interpretatie te zijn 1
- Gezond verstand laat vakje A en B zien als verschillend gekleurd. Maar het meten van de golflengtes van de kleuren leidt er in dit geval toe dat moet worden gesteld dat wat we menen waar te nemen niet overeenkomt met de metingen. Dus het gezond verstand heeft het fout 1

Vraag	Antwoord	Scores
16	maximumscore 2	
	Een goed antwoord bevat de volgende elementen:	
	<ul style="list-style-type: none"> • een uitleg met het onderscheid tussen binnenwereld en belevingswereld dat de nieuwe theorie van kleurwaarneming niet functionalistisch is: kleuren worden in de nieuwe theorie begrepen als kwalitatieve aspecten van de ervaring van een waarnemingsproces 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • een uitleg met het onderscheid binnenwereld en belevingswereld dat de nieuwe theorie niet bestand is tegen het sceptische scenario van spectruminversie: kleuren kunnen op dezelfde manier worden benoemd vanuit de binnenwereld, maar verschillend worden ervaren in de belevingswereld 	1
	voorbeeld van een goed antwoord:	
	<ul style="list-style-type: none"> • Volgens functionalisten vallen mentale toestanden samen met hun functionele rol in de binnenwereld. In de nieuwe theorie van kleurwaarneming worden kleuren echter begrepen als kwaliteit van de ervaring, namelijk als de kwalitatieve ervaring van het waarnemingsproces. Deze kwalitatieve aspecten behoren tot de belevingswereld. Hoe het is om op een bepaalde manier (blauwig) te kijken, is functionalistisch irrelevant en niet-reduceerbaar 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • Volgens het sceptische scenario van spectruminversie is het mogelijk dat we kleuren op dezelfde manier benoemen maar toch verschillend ervaren. In dat geval is misschien de binnenwereld hetzelfde maar verschilt de belevingswereld. Als de nieuwe theorie van kleurwaarneming kleuren begrijpt als kwalitatieve aspecten van de ervaring van een waarnemingsproces, dan is het niet te achterhalen of verschillende waarnemers verschillende ervaringen hebben bij het zien van 'dezelfde kleur'. De nieuwe theorie van kleurwaarneming is dus niet bestand tegen het sceptische scenario spectruminversie 	1
17	maximumscore 3	
	Een goed antwoord bevat de volgende elementen:	
	<ul style="list-style-type: none"> • een uitleg dat volgens Hume de zintuigen (en de rede) ontoereikend zijn om te weten dat er een buitenwereld is en dat de wereld zoals Antico die ziet per definitie niet met normale zintuigen waarneembaar is (noch met behulp van de rede) en haar wereld voor normale waarnemers altijd een product van de verbeelding moet zijn 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • een argument dat esthetische waarden als respons-afhankelijke eigenschappen beschouwd kunnen worden: iets is alleen mooi als de relevante subjecten onder de juiste omstandigheden het mooi vinden 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • een argument dat esthetische waarden niet als respons-afhankelijke eigenschappen beschouwd kunnen worden: er is een relevant verschil tussen een zintuiglijk oordeel en een esthetisch oordeel 	1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

voorbeeld van een goed antwoord:

- Dat normaal-menselijke bewonderaars van het werk van tetrachromaat Antico menen te weten hoe de wereld van Antico eruitziet, kan niet het gevolg zijn van zintuiglijke waarneming, want zij kunnen een factor 100 minder kleuren zien en zullen dus de wereld van Antico niet als zintuiglijke waarneming kunnen hebben. Menen te weten hoe haar wereld eruitziet door naar haar werk te kijken, zal dus altijd een product van de verbeelding moeten zijn. Het is immers onmogelijk om op basis van haar schilderijen te weten hoe haar wereld eruitziet. Dit komt overeen met dat het volgens Hume onmogelijk is om op basis van onze zintuiglijke ervaring (of ons verstand) te weten of er een wereld is die met deze ervaringen correspondeert en eraan ten grondslag ligt 1
- Volgens de dispositionele benadering bestaan kleuren ergens tussen de buitenwereld en de binnenwereld in. Een banaan is alleen geel als de banaan bij normale menselijke waarnemers geel overkomt bij normaal daglicht. Ook esthetische waarden kunnen als respons-afhankelijke eigenschap worden beschouwd: iets is dan alleen mooi als de relevante subjecten onder de juiste omstandigheden het mooi vinden 1
- Maar als esthetische waarden net als kleuren als respons-afhankelijke eigenschappen worden beschouwd dan wordt daarmee een relevant verschil tussen een zintuiglijke ervaring en een esthetische ervaring over het hoofd gezien. Bij een esthetische ervaring wordt een waardeoordeel gegeven en dat komt op een andere wijze tot stand dan een zintuiglijk oordeel bij het waarnemen van een kleur. Die twee soorten oordelen kunnen niet zomaar in dezelfde dispositionele analyse worden gestopt 1